

UDK 811.112.2'367.4:811.163.42

Izvorni znanstveni članak

Primljen 12. 6. 2015.

Prihvaćen za tisak 4.1. 2016.

Velimir Petrović

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Imenske skupine s prijedložnim komplementima u njemačkom i njihovi ekvivalenti u hrvatskom jeziku

U članku se analiziraju struktura i opseg imenskih skupina s prijedložnim komplementima, realizacija sintaktičkih i semantičkih funkcija njemačkog neodređenog i određenog člana u njihovim hrvatskim ekvivalentima te valencija glave nominalnih skupina i semantičke funkcije prijedložnih komplemenata. Analiza se zasniva na korpusu ekscerpiranom iz književnih djela njemačkih i hrvatskih autora. Postojanje člana u njemačkom i njegovo nepostojanje u hrvatskom jeziku te različito izgrađeni padežni sustavi osnovna su razlikovna obilježja dvaju jezika. Hrvatski ekvivalent njemačkog prijedložnog komplementa ima oblik prijedložne ili, rjeđe, imenske skupine. U većini slučajeva postoji razlika u prijedlogu i padežu.

Ključne riječi: imenska skupina; funkcije gramatičkih članova; valencija imenica; prijedložni komplement glave nominalne fraze; njemački jezik; hrvatski jezik; kontrastivna analiza.

1. Uvod

U okviru glagolske valencije razrađeni su i uglavnom se uspješno primjenjuju kriteriji po kojima se može odrediti je li skupina riječi iste morfosintaktičke strukture komplement (dopuna) ili suplement (dodatak) u odnosu na predikat. Kad je u pitanju podjela atributnih prijedložnih skupina na komplemente i suplemente, ne postoji čvrsti kriteriji niti ih je lako osmisliti. Otuda i razlike među lingvistima u pristupu tom problemu. Tako su za Engela (1994, 1996, 2009) imenski atributi uvedeni prijedlogom dodaci ako nisu subklasno specifični, što znači ako nisu selektirani valencijom glave nominalne skupine (N_{hd}), pa se mogu kombinirati sa svim imeni-

camas, dok se u Zifonun et al. (1997: 1975) radi o suplementima i u slučajevima kad je valencija N_{hd} slaba. Svoju tvrdnju razlažu na primjeru

(1a) *Einladung für Tanja*

(1b) *poziv(nica)*¹ *za Tanju*

tvrdeći da je atribut *für Tanja* višeznačan: „hat neben der obiectivus-Lesart noch freie Lesarten, etwa eine Einladung an Erik, um Tanja zu erfreuen. Auch gemischte Lesarten sind möglich.“² Tomu u prilog, misle oni, ide i mogućnost zamjene prijedložnog atributa genitivnim (2a) koji se može iščitati kao objektni, subjektni ili posvojni genitiv.

(2a) *Einladung Tanjas* ‘Tanja lädt ein.’/‘Tanja wird eingeladen.’/‘Tanja ist die Autorin der Einladung.’/‘Die Einladung gehört Tanja an.’

(2b) *poziv Tanje* ‘Tanja poziva.’/‘Tanju pozivaju.’

(2c) *pozivnica Tanje* ‘Tanja je autorica pozivnice.’/‘Pozivnica pripada Tanji.’

Postojanje konkurentskog oblika za isti sadržaj po njima je ne samo znak slabe rekcijske selekcije morfosintaktičkog oblika atributa, nego i potvrda njegove višeznačnosti, što mu onemogućuje svrstavanje u komplemente.³

Sintagmi *Einladung für Tanja* isti autori suprotstavljaju NP *Einladung an Tanja* – *poziv Tanji* u kojoj je PP *an* + N_{ak} u funkciji jako selektiranog perifernog komplementa s konstantnim prijedlogom i jednoznačnim iščitavanjem ‘Tanja wird eingeladen’ – ‘Tanju pozivaju’ bez obzira na to što se i on može transformirati u genitivni atribut.

Za razliku od Engela, koji primjenjuje test supstitucije, ali se ne bavi ispitivanjem intenziteta rekcijske selekcije morfosintaktičkog oblika PP, u Zifonun et al. (1997: 1971) taj se test koristi kako bi se prema sljedećem kriteriju ustanovilo je li rekcija jaka ili slaba:

- a. Ako promjenom oblika, posebice padeža ili prijedloga, neke konstituente kompleksne nominalne fraze (koja nije glava NP) čitava fraza postane negramatička, onda je ta konstituenta izložena jakoj rekciji (pa je slijedom toga neperiferni imenski komplement).

¹ U značenju ‘pozivnica’ *Einladung* je kraći oblik za *Einladungskarte* (Duden. Wörterbuch).

² Pored iščitavanja objekta dopušta i slobodna iščitavanja, primjerice: poziv Eriku da bi se Tanja obradovala. Mogući su i miješani načini iščitavanja.

³ Svoj stav Zifonun et al. (1997: 1969–1975) razrađuju detaljnije na primjeru „Besuch der alten Dame“ (posjet stare dame/posjet staroj dami). Za Eromsa (2000: 284) taj je kriterij prerigorozan.

- b. Ako je moguća zamjena prijedloga bez promjene značenja ili pri istovrsnoj selekciji, prijedložna je fraza slabo selektirana (konstantna).

Prema čvrstini morfosintaktičke relacije između N_{hd} i prijedloga Zifonun et al. (str. 1975–1977) razlikuju četiri tipa prijedložne skupine u funkciji imenskog komplementa:

- Tip **A** obuhvaća PP s nezamjenjivim prijedlogom (bez promjene značenja). „Moguća je anaforizacija prijedložnim adverbom – pri odgovarajućoj realizaciji zavisne imenice: *Einladung zum Tanz* – **Einladung am Tanz*⁴ – *Einladung dazu* – **Einladung des Tanzes*“ (poziv na ples – **poziv u ples* – *poziv na to* – **poziv plesa*).
- Tip **B** čine prijedložne sintagme s nezamjenjivim prijedlogom *von* ‘od’. „Anaforizacija je moguća samo sa *solch-* (takav/toliki): *Höhe von 2 m* – **Höhe an 2 m* – **Höhe zweier Meter* – **Höhe davon* – *solche Höhe*“ (visina od 2 m – **visina na 2 m* – **visina dvaju metara* – **visina od toga* – *takva/tolika visina*).
- Kod elemenata tipa **C** prijedlog je zamjenjiv „kod istovrsne selekcije. Konstanta morfosintaktičke relacije ovdje je slabo prisutna: *Schutz vor Kälte* – *Schutz gegen Kälte* – **Schutz an Kälte* – *Schutz davor* – *Schutz dagegen* – **Schutz der Kälte*.“ (zaštita od hladnoće – *zaštita protiv hladnoće* – **zaštita na hladnoću* – *zaštita od toga* – *zaštita protiv toga* – **zaštita hladnoće*).
- Prijedlog elemenata tipa **D** je zamjenjiv; „kod odgovarajućih prijedloga (*in*, *auf*, *an*) postoji padežni transfer. Nije moguća anaforizacija prijedložnim adverbom, nego samo lokalno-direktivnim adverbom ili strukturom prijedlog + proterm: *Fahrt nach Kassel/über Kassel/in den Zoo/zur Tante* – **Fahrt Kassels/Zoos/Tante* – **Fahrt danach* – *Fahrt dorthin* – *Fahrt zu ihr*“ (putovanje u Kassel/preko Kassela/*u zoološki vrt/(k) tetki – **putovanje Kassela/zoološkog vrta* – *putovanje tetke*⁵ – **putovanje u to* – *putovanje tamo* – *putovanje k njoj*).

⁴ Umjesto prijevodnog ekvivalenta „poziv na plesu“ koji ne bi bio dopuna, nego skraćeni oblik nekog opširnijeg dodatka poput „poziv (na kavu izrečen) na plesu“ uzet je kriterijski uvjetovan ekvivalent „poziv u ples“.

⁵ Za razliku od negramatičkog subjektivnog genitiva u „**Fahrt Tante*“ u hrv. je jeziku „putovanje tetke“ ispravan konstrukt. Kako dvoznačna imenica *Fahrt* znači i ‘vožnja’, ispravnoj bi njemačkoj NP *Fahrt in den Zoo* u hrvatskom jeziku odgovarala NP *vožnja u zoološki vrt*.

Komplementi s jakom selekcijom argumenata i konstantnom relacijom oblika spadaju po njima (str. 1977) u centralne („*Befehl zum Auftreten*“ – zapovijed za nastup, „*Tiefe von 20 cm*“ – dubina od 20 cm). Polucentralni su kad je selekcija argumenata jaka, a selekcija oblika oslabljena („*Ausflug nach Deidesheim*“ – izlet u Deidesheim, „*Reise in die Mongolei*“ – put(ovanje) u Mongoliju), periferni ako je selekcija argumenata jaka („*Einladung an den Beirat*“ – poziv savjetodavnom tijelu).

U usporedbi s Engelovom klasifikacijom A i C bi bile prepozitivne dopune, B ekspanzivne, a D direktivne. U B nedostaju atributi s prijedlogom *um – za*, npr.: *Verkürzung um 2 Zentimeter* (kraćenje za 2 centimetra), a u skupini D situativne dopune. Autori ne nude svoj korpus, nego preuzimaju Engelovu listu (Engel 1996: 622–623) s ukupno 81 imenicom koje raspoređuju u skupine A–C. Kako Engelova lista sadrži samo imenice s prepozitivnom dopunom (Präpositivergänzung), autori za tip D daju svoja tri primjera: „*Aufstieg auf, Reise nach, Durchfahrt durch*“ (uspon na, putovanje u, vožnja kroz).

Na izvjesnu diskrepanciju između „prilično nejasnih kriterija“ za klasificiranje komplemenata na centralne, polucentralne i periferne i svrstavanja pojedinih konstrukata u odgovarajuće skupine ukazuje Schierholz (2001: 37). On se u svojoj studiji o prijedložnim atributima služi znatno većim brojem testova nego Zifonun et al. Za identificiranje cjelovitosti postnominalne prijedložne skupine koristi permutaciju, supstituciju, odvajanje, relativnu rečenicu, a za razlučivanje prijedložnih komplemenata od adverbijalnih komplemenata/suplemenata uzima u obzir značenje prijedloga, osnovu iz koje je izvedena N_{hd} , selekciju padeža imenice prijedložne skupine, anaforizaciju zamjениčkim prilogom ili adverbom, transformaciju u zavisnu rečenicu s korelatom, modifikaciju prijedložne skupine, kopulativni gl. *sein – biti* u 3. licu jednine. Za PP s *für, mit, unter* i *von* koristi dodatne testove. U poglavlju „Die empirische Untersuchung“ (Empirijsko istraživanje), str. 189–285, Schierholz analizira 202 imenice s rekcijom *auf*_{ak} i 68 s prijedlogom *unter*_{dat}. Rezultati njegova istraživanja valencije imenica prilog su stvaranju podloge za rječničku gramatiku koja bi omogućila potpuniju obradu imenica u rječnicima njemačkog jezika namijenjenim nastavi toga jezika kao stranog – zamisao za koju se zalaže i Wiegand (1996).

2. Prijedložne sintagme korpusa u funkciji imenskog komplementa

Prema rekcijskoj ovisnosti o glavi imenske skupine, zamjenjivosti kojim drugim prijedlogom, vrsti anafore i značenju prijedložni se atributi korpusa mogu podijeliti

na prijedložne, kvantitativne (= ekspanzivne), situativne i direktivne komplemente. Prijedložni su argumentni (= termni), ostale tri skupine adverbijalni. Svi su subklasno specifični i fakultativni.

2.1. Prijedložni/prepozitivni komplement (K_{prp}) (= prepozitivna dopuna; njem. Präpositivkomplement – K_{prp} , Präpositivergänzung – E_{prp})

Karakteristike: K_{prp} je subklasno specifičan, fakultativan imenski atribut. Prijedlog mu je uvjetovan valencijom N_{hd} , a njegova supstitucija kojim drugim prijedlogom

a. nije moguća: *eine solche Sehnsucht nach all diesen Dingen* – takva čežnja **za** svim tim stvarima, **eine solche Sehnsucht zu all diesen Dingen* – *takva čežnja **k** svim tim stvarima

b. moguća je kad je glava imenske skupine viševalentna i to:

b'. bez promjene u značenju: *ein erprobtes Mittel gegen Husten* – isprobano sredstvo **protiv** kašlja; *ein erprobtes Mittel für Husten* – isprobano sredstvo **za** kašalj; **ein erprobtes Mittel auf Husten* – *isprobano sredstvo **na** kašalj

b". uz promjenu značenja: *ihre Angst um den Mann* – njen strah **za** muža vs. *ihre Angst vor dem Mann* – njen strah **od** muža; **ihre Angst an den Mann* – *njen strah **na** muža.

Prijedlog zastupljen u ishodišnoj sintagmi obvezatno se pojavljuje i kao sastavni dio anaforičkog konstrukta *da(r)*- + prijedlog ili prijedlog + anaforička zamjenica u njemačkom, a u hrvatskom samo prijedlog + anaforička zamjenica: *eine solche Sehnsucht danach* – takva čežnja **za** tim; *ein erprobtes Mittel dagegen/dafür* – isprobano sredstvo **protiv** toga/za to; *ihre Angst um ihn* – njen strah **za** njega vs. *ihre Angst vor ihm* – njen strah **od** njega.

K_{prp} odgovara na pitanje *wo*- + prijedlog/prijedlog + upitna zamjenica u njemačkom i prijedlog + upitna zamjenica u hrvatskom jeziku: *eine solche Sehnsucht wonach?* – takva čežnja **za** čim?; *ein erprobtes Mittel wogegen/wofür?* – isprobano sredstvo **protiv** čega/za što?; *ihre Angst um wen/vor wem?* – njen strah **za** koga/**od** koga?

Iz prijedložnih se komplementa iščitavaju argumenti: *Erinnerungen an die vergangene Zeit* 'x erinnert sich an die vergangene Zeit' – sjećanja na proteklo vrijeme 'x se sjeća proteklog vremena'; *der Schutz vor Kälte* 'x schützt vor Kälte' – zaš-

tita od hladnoće 'x štiti od hladnoće'; *die Ähnlichkeit mit dem Vater* 'x ähnelt dem Vater' – sličnost s ocem 'x sliči ocu/x naliči na oca').

2.2. **Kvantitativni/dilativni/ekspanzivni komplement (K_{quant})** (= kvantitativna/ekspanzivna/dilativna dopuna, njem. Quantitätskomplement – K_{quant}, Dilativkomplement – K_{dil}, Expansivergänzung – E_{exp})

Karakteristike: K_{quant} je također fakultativan imenski atribut. Selektiran je imenicama od kojih jednu skupinu čine deadjektivne, a drugu deverbativne izvedenice. Prva skupina (*Tiefe* – dubina, *Höhe* – visina, *Breite* – širina ...) selektira prijedlog *von* – *od*, a druga (*Verengung* – suženje/sužavanje, *Verlängerung* – produženje/produživanje ...) *um* – *za*. Oba su prijedloga nezamjenjivi. Anafora prve skupine komplementa je *solch-/derartig* – takav/toliki, a druge *um soviel* – *za toliko*: *eine Tiefe von 10 Metern* – dubina *od 10 metara*; *eine solche/derartige Tiefe* – *tolika* dubina; *die Verbreitung um 2 Meter* – proširenje *za 2 metra*; *die Verbreitung um soviel* – proširenje *za toliko*.

K_{quant} odgovara na pitanje *welch-/von wie viel ...*, odn. *um wie viel ...* u njemačkom i *koji/koliko .../od koliko ...* odn. *za koliko ...* u hrvatskom jeziku: *welche Tiefe?/Tiefe von wie viel Metern?* – *koja/kolika dubina?/dubina od koliko metara?*; *Verbreitung um wie viel Meter?* – proširenje *za koliko metara?*

2.3. **Situativni komplement (K_{sit})** = situativna dopuna, njem. Situativkomplement (K_{sit}), Situativergänzung (E_{sit})

Karakteristike: K_{sit} je fakultativan atribut glave imenske skupine koja označuje da se nešto događa u ograničenom prostoru i otvara mjesto za više prijedloga, a imenica prijedložnog atributa određuje koji će od njih biti realiziran. Kod dvovalentnih prijedloga⁶ N_{hd} selektira padež. U njemačkom je jeziku to dativ, u hrvatskom lokativ (ein unvergesslicher Aufenthalt *auf*_{dat} *der Insel Krk* / *in*_{dat} *Malinska* / *bei*_{dat} *der Großmutter* – nezaboravan boravak *na*_{lok} *otoku Krku* / *u*_{lok} *Malinskoj* / *kod*_{gen} *bake*, *das lange Sitzen vor*_{dat} *dem Bildschirm/am*_{dat}⁷ *Arbeitsplatz* – dugo sjedenje *pred*_{lok} *ekranom/na*_{lok} *radnom mjestu*).

⁶ U njemačkom su jeziku dvovalentni: *an, auf, in, neben, unter, über, vor, zwischen*; u hrvatskom: *na, u, pod, pred, među*.

⁷ Oblik *am* sraslica je prijedloga *an* i dativnog oblika određenog člana: *an dem*.

Anafora je situativnog komplementa prilog *da/hier/dort ...– tu/ovdje/tamo...* ili prijedložni adverbijal kad imenica u sastavu atributa označuje živo biće (*ein unvergesslicher Aufenthalt dort/bei ihr – nezaboravan boravak tamo/kod nje*).

K_{sit} odgovara na upitni prilog *wo? – gdje?* (*ein unvergesslicher Aufenthalt wo? – nezaboravan boravak gdje?*)

2.4. **Direktivni komplement (K_{dir})** = direktivna dopuna, njem. Direktivkomplement (K_{dir}), Direktivergänzung (E_{dir})

Karakteristike: K_{dir} je fakultativan atribut. N_{hd} otvara prazno mjesto za više mogućih prijedloga (*die Fahrt nach/in/zu/über/unter/durch/von ... bis, von ... nach – vožnja u/u smjeru/prema/ preko/ispod/od ... do/od ... prema*). Selekcija prijedloga ovisi o imenici prijedložnog atributa, a padež atributa kod prijedloga s dvojakom rekcijom o glavi nominalne skupine. U oba je jezika to akuzativ (*unser Flug nach^{dat} Berlin / in^{ak} die Schweiz / auf^{ak} die Insel Hvar / über^{ak} die Alpen / zu^{dat} den Verwandten – naš let za^{ak}/u^{ak} Berlin / u^{ak} Švicarsku / na^{ak} otok Hvar / preko^{gen} Alpa / (k^{dat}) rođacima*). Ako je pak N_{hd} izvedenica od glagola s prefiksom *aus-* ili *ein-*, prijedlog je kao i kod glagola: *Einstieg in den Zug (in den Zug einsteigen) – ulazak/penjanje u vlak (ući/popeti se u vlak), Auswanderung aus der Heimat (aus der Heimat auswandern) – iseljavanje iz domovine (iseliti se iz domovine)*.

Anafora komplementa je direktivan adverb ili prijedložni adverbijal (kad imenica prijedložnog atributa označuje živo biće): *unser Flug dorthin/zu ihnen – naš let tamo/k njima*).

K_{dir} odgovara na pitanje *wohin/woher – kamo/odakle (der Flug wohin/woher? – let kamo/odakle?)*.

3. Opseg i struktura imenske skupine s prijedložnim komplementom

Prosječan broj članova imenske skupine iznosi 5,8 računajući i član kao determinativ. U najvećem broju slučajeva broj riječi je četiri ili pet. Jako je zastupljena i skupina sa šest do osam članova. Samo po jedna potvrda postoji za broj članova 35, 37 i 38. Ovako velik broj članova nominalne skupine posljedica je mogućnosti umetanja novih elemenata između determinativa i glave u lijevom polju i lančane nadogradnje desnog polja različitim strukturama od kojih su neke čitave rečenice. Pojavu da su neke skupine s većim brojem članova zastupljenije od skupina s manje člano-

va posljedica su malog opsega korpusa (ukupno 280 potvrda).

Tablica 1: Opseg imenske skupine s prijedložnim komplementom

a	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
b	10	44	39	33	33	23	17	12	9	11	11	1	6
%	3,6	15,6	13,9	11,8	11,8	8,2	6	4,3	3,2	3,9	3,9	0,4	2,1

a	16	17	18	19	20	21	22	23	24	26	35	37	38
b	7	7	4	1	1	1	1	2	1	3	1	1	1
%	2,5	2,5	1,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,7	0,4	1	0,4	0,4	0,4

(**a**: broj članova imenske skupine; **b**: broj potvrđenih primjera)

Lijevo od N_{hd} u njemačkom su jeziku: determinativ (3a), determinativ + pridjev (4a), determinativ + particip sadašnji (5a), determinativ + particip pasivni (6a), genitivni atribut (7a), nulti član (8a).

- (3a) *die Abneigung gegen Ø Kaffee*
- (3b) *Ø odbojnost prema Ø kavi*
- (4a) *das tägliche Beisammensein mit den Eltern*
- (4b) *Ø svakodnevno druženje s Ø roditeljima*
- (5a) *eine steigende Lust zum Lesen und Lernen*
- (5b) *Ø rastuća volja za Ø čitanjem i učenjem*
- (6a) *die wachgerufenen Erinnerungen an die vergangene Zeit*
- (6b) *Ø probuđena sjećanja na Ø proteklo vrijeme*
- (7a) *Ø Frau Deinegers Furcht vor ihm*
- (7b) *? gospode Deineger strah od njega*
- (8a) *Ø Erinnerungen an den Zweiten Weltkrieg*
- (8b) *Ø sjećanja na Ø Drugi svjetski rat*

Nepostojanje člana kao posebne gramatičke kategorije u hrvatskom jeziku uzrok je učestalom praznom mjestu u hrvatskim ekvivalentima njemačkih nominalnih skupina s određenim ili neodređenim članom. U odnosu na hrvatski ekvivalent njemačka je imenska skupina općenito zalihosnija u vrsti determinacije označenog sadržaja:

- (9a) *Ich musste **einen** Bericht über den vorgefundenen Zustand schreiben.*

(9b) *Morao sam napisati Ø izvještaj o Ø zatečenom stanju.*

(10a) *Der Bericht über den vorgefundenen Zustand ist mangelhaft.*

(10b) *Ø Izvještaj o Ø zatečenom stanju je manjkav.*

U (9a) mora stajati neodređeni član jer imenica *Bericht* označuje nešto što se prvi put spominje, a određeni član u (10a) uvjetovan je predikatnim komplementom *mangelhaft*, što ukazuje na činjenicu da se radi o poznatom sadržaju glave nominalne skupine. U hrvatskoj se rečenici (9b) također radi o izvještaju koji se prvi put spominje, nije identificiran, značenje mu je 'neki izvještaj'. U (10b) sadržaj nominalne skupine također je određen predikatnim komplementom *manjkav*.

Ako bi u (10a) umjesto *der* stajao element *ein*, onda to ne bi bio neodređeni član, nego kvantitativni determinativ kome u hrvatskom jeziku odgovara *jedan*. S naglašenim ili nenaglašenim kvantitativnim determinativom sadržaj rečenica 11a i 11b je postojanje više (saslušanih, pročitanih, spomenutih ili na koji drugi način doživljenih) izvještaja o zatečenom stanju od kojih je jedan manjkav.

(11a) *Ein Bericht über den vorgefundenen Zustand ist mangelhaft.*

(11b) *Jedan je izvještaj o zatečenom stanju manjkav.*

Intenziviranje značenja kvantitativnog determinativa *ein* može se postići upotrebom partikule *nur – samo*:

(12a) *Nur ein Bericht über den vorgefundenen Zustand ist mangelhaft.*

(12b) *Samo je jedan izvještaj o zatečenom stanju manjkav.*

Iako su *neki* i *jedan* ekvivalenti njemačkog *ein* kad označuje nešto neodređeno, valja spomenuti sljedeću razliku. Govornik će primjerice upotrijebiti sintagmu *neki njegov rođak* kad mu označena osoba nije poznata (13b), a *jedan njegov rođak* kad tu osobu zna, ali ju ne želi imenovati (13b').⁸ To znači da se iz njemačkog *ein Verwandter von ihm* u (13a) ne može iščitati podatak je li pomagač poznat ili nepoznat govorniku.

(13a) *Ein Verwandter von ihm hat ihm geholfen.*

(13b) *Neki njegov rođak mu je pomogao.*

(13b') *Jedan njegov rođak mu je pomogao.*

⁸ O determinativima *neki* i *jedan* u funkciji neodređenog člana vidi opširnije u: Belaj i Tanacković Faletar (2014: 147–153). O leksemu *jedan* vidi također Ivić (1971) i Silić (1992–1993).

Gramatički regulirana upotreba članova isključuje upotrebu nultog člana uz brojive imenice u jednini u rečenicama (14) i (15):

(14) **Ich musste Bericht über den vorgefundenen Zustand schreiben.*

(15) **Bericht über den vorgefundenen Zustand ist mangelhaft.*

U množini se pojavljuje nulti član za one slučajeve koji bi u jednini sadržavali neodređeni član, dok bi rečenica (10a) i s množinskim subjektom sadržavala određeni član:

(16a) **Die** *Berichte über den vorgefundenen Zustand sind mangelhaft.*

(16b) $\emptyset$ *Manjkavi su $\emptyset$ izvještaji o $\emptyset$ zatečenom stanju.*

Ako bi se primjer (16a) proširio situativnim adverbom *oft – često*, onda bi sadržaj glave nominalne skupine postao neodređen, što bi uvjetovalo izostavljanje člana:

(17a) $\emptyset$ *Berichte über den vorgefundenen Zustand sind oft mangelhaft.*

(17b) $\emptyset$ *Izveštaji o $\emptyset$ zatečenom stanju često su manjkavi.*

Kategorija „nulti član“ (njemački *Nullartikel*) kao element meta jezika uvedena je zbog nemogućnosti da se nađe bolje rješenje za lakši opis nominalne fraze. Time se zapalo u kontradikciju jer se za nešto za što ne postoji glasovni oblik tvrdi da postoji. Tako član zadovoljava kriterij kompatibilnosti sa svim imenicama, što mu omogućuje svrstavanje u dodatke (= suplemente), a kako pripada grupi determinativa, Engel (1996: 523) zaključuje da u tekstu „nema imenice bez nekog determinativa“. Ako nema ni neodređenog ni određenog člana, onda je to nulti član, pa je stoga determinativ neizostavan satelit imenice, tj. jedini među dodacima s karakteristikom [+ obligatoran]. To je svakako u suprotnosti s osnovnim kriterijem za razlikovanje dodataka od dopuna po kome samo dopune mogu biti obligatorne ili fakultativne, dok su dodaci uvijek fakultativni. Obilježje „obligatoran“ moglo bi navesti na ideju svrstavanja člana u dopune da nije prepreke u kriteriju „subklasno specifičan“ (njem. *subklassenspezifisch*), što se za član ne može reći jer ne postoji podklasa imenica s čijim se elementima ne bi mogao pojaviti u danom kontekstu, tako npr. i s atribuiranim imenima zemalja srednjega roda ili gradivnim imenicama kad njima označeno treba identificirati: $\emptyset$ **Europa** *versinkt in $\emptyset$ Problemen.* vs. ***Das Europa** *versinkt in $\emptyset$ Problemen.* – $\emptyset$ *Europa* *tone u $\emptyset$ problemima; das Europa* *des vorigen Jahrhunderts* vs. * $\emptyset$ **Europa** *des vorigen Jahrhunderts* – $\emptyset$ *Europa $\emptyset$ prošlog stoljeća; Ich gehe $\emptyset$ Mehl kaufen.* vs. **Ich gehe das Mehl kaufen.* – *Idem kupiti $\emptyset$ brašno; Bist du mit dem Mehl zufrieden?* vs. **Bist du mit $\emptyset$ Mehl zufrieden?* – *Jesi li zadovoljna $\emptyset$ brašnom?*

U vezi s tim nameće se pitanje ne bi li onda bilo uputnije da za član umjesto „subklassenspezifisch“ vrijedi kriterij „normspezifisch“, što bi značilo da njegovo pojavljivanje ili izostavljanje podliježe ionako već razrađenoj normi zasnovanoj na gramatičkim pravilima o njegovoj upotrebi. Tako bi zapravo bio djelomično zadovoljen i kriterij „subklassenspezifisch“ utoliko što su tim pravilima obuhvaćeni elementi pojedinih podklasa uz koje norma zahtijeva ili priječi upotrebu člana, pa bi se time član smatrao dopunom.

Utjecaj konteksta na upotrebu vrste člana pokazuje tekstni izvadak (18a) u kome su realizirane njemačke nominalne fraze s neodređenim, određenim i nultim članom na više mjesta. U (18b) su njihovi hrvatski ekvivalenti.⁹

(18a) *In einem Hafen an der westlichen Küste Europas liegt ein ärmlich gekleideter Mann in seinem Fischerboot und döst. Ein schick angezogener Tourist legt eben einen neuen Farbfilm in seinen Fotoapparat, um das idyllische Bild zu fotografieren: blauer Himmel, grüne See mit friedlichen schneeweißen Wellenkämmen, schwarzes Boot, rote Fischer-mütze.*

(H. Böll. Erzählungen 1950–1970, str. 332)

(18b) *U jednoj luci na zapadnoj obali Evrope leži siromaški odjeven muškarac u svom ribarskom čamcu i drijema. Jedan elegantno odjeven turist upravo stavlja nov film u boji u svoj fotografski aparat kako bi fotografirao idiličnu sliku: plavo nebo, zeleno more s krotkim snježnobijelim grebenovima valova, crn čamac, crvena ribarska kapa.*

Neodređeni član u *einem Hafen, ein ärmlich gekleideter Mann, ein schick angezogener Tourist* i *einen neuen Farbfilm* posljedica je činjenice da se imenicama *Hafen, Mann, Tourist* i *Farbfilm* označen dio stvarnosti prvi put spominje, da je neidentificiran. Određeni se pak član u *an der westlichen Küste Europas* zasniva na općem ljudskom znanju o svijetu i logičnom rasuđivanju da može postojati samo jedna zapadna obala Evrope, dok *das* u *das idylische Bild* ima deiktičnu funkciju u odnosu na sadržaj desno kojim se поближе određuje u čemu se sastoji idilična slika. Oznake elemenata te idilične slike stoje bez člana jer se radi o nabranjanju. U hrvatskom prijevodu determinativ *jedan* također ne identificira označen dio stvarnoga svijeta, ali upućuje na to da je označeno bliže pripovjedaču. On zna koja je to luka,

⁹ O prenošenju funkcija njemačkih članova u „bosanski/hrvatski/srpski“ jezik vidi Zilić (1996: 309–355).

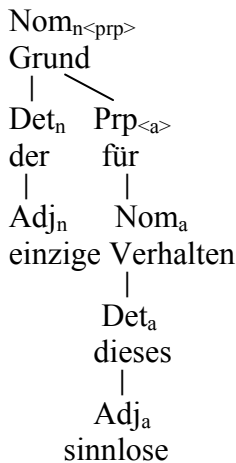

ne želi ju imenovati, a turist mu je nepoznat, ali ga vidi. Dok bi se umjesto *jedan turist* moglo reći, bez promjene značenja, *neki turist*, zamjenu determinativa *jedan* elementom *neki* u sintagmi *u jednoj luci* prijeći obilježje da je luka poznata pripovjedaču.

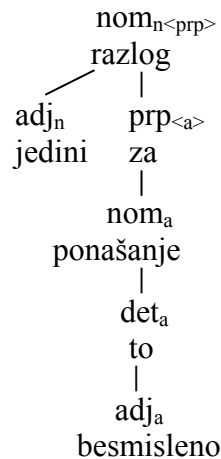
Svojim rodnom imenica regulira da li će se npr. u nominativu jednine upotrijebiti *der*, *die* ili *das*. Padežni oblik zajedno s imenicom u funkciji argumenta ovisi o valenciji glagola verbalne fraze, a u atributnoj funkciji o valenciji N_{hd} koja za njega otvara prazno mjesto. Engel (1994: 64, 1996: 23, 2009: 15:) svim determinativima¹⁰ pripisuje atributnu funkciju: „Determinativi se mogu povezivati s imenicama i onda funkcioniraju kao njihovi atributi.“

U grafičkom predstavljanju hijerarhijskih odnosa među elementima nominalne fraze Engel (1994: 70 i 116) čini izmjene u odnosu na svoje ranije radove utoliko što determinativ ne stoji više odvojen od atributnog pridjeva, već mu je nadređen. Tu izmjenu opravdava tvrdnjom da se time „najbolje može objasniti činjenica da determinativ upravlja deklinacijom pridjeva“.

(a) *der einzige Grund für dieses sinnlose Verhalten*

(b) *jedini razlog za to besmisleno ponašanje*

(Engel 2009: 287)

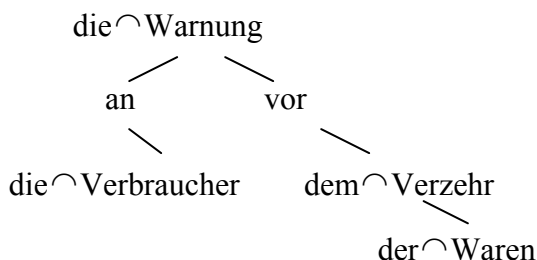
Za razliku od Engela Eroms dodjeljuje članu (i ostalim determinativima) i imenici zajedničko mjesto u grafičkom prikazivanju hijerarhijskih međudnosa povezujući ih sponom u vidu poluzagrade s objašnjenjem da time postaju jasne „kako

¹⁰ Temeljit prikaz opisa determinativa u njemačkoj literaturi daje Pon (2011: 60–74).

regenske kvalitete člana tako i nepobitne osobine glave NP¹¹ kao u primjeru na str. 285:

die Warnung an die Verbraucher vor dem Verzehr der Waren (upozorenje potrošačima da ne jedu proizvode)

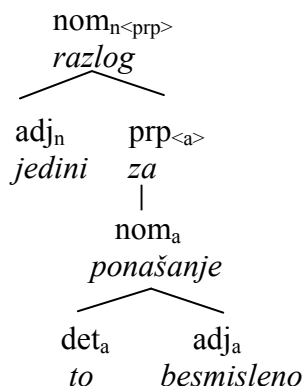
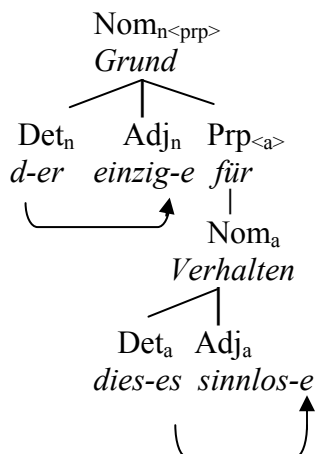
Tvrđnja da determinativ svojim oblikom selektira oblik atributnog adjektiva samo je djelomice točna. On naime ne sudjeluje sam u tome, već u sprezi s nadređenom mu imenicom. Tako u sintagmi *ein sinnloses Verhalten* (besmisleno ponašanje) fleksem *-es* rezultat je djelovanja imenice srednjega roda, a ne determinativa *ein* za koji se vežu značenja [- ž. r.], [+ m. ili sr. r. u nom. j.] ili [+ sr. r. u ak. j.]. Za razliku od hrvatskog jezika u kome i determinativ i atributni pridjev poprimaju iste nastavke (*jednom bolesnom djetetu, nekoj mladoj ženi, tog dragog prijatelja*) u njemačkom jeziku funkcioniraju gramatička pravila prema kojima se npr. u nominativu jednine atributni pridjev deklinira po „slaboj“ promjeni kad se iz determinativa može iščitati rod imenice (*das gute Kind, die junge Frau, der liebe Freund*). Ako to nije slučaj, pridjev preuzima obilježje roda i deklinira se po „jakoj“ promjeni (*ein krankes Kind, ein lieber Freund*). Oblici **das krankes Kind* i **der lieber Freund* bi zbog prezalijosnosti narušavali zakon jezične ekonomičnosti.

Suutjecaj morfemskog dijela determinativa na deklinaciju atributnog pridjeva mogao bi se označiti grafički kao u primjeru (a'):

¹¹ Eroms (2000: 253) se referira na Erbena koji u grafičkom prikazu dependencijalnih odnosa daje članu ulogu regensa, a imenici ulogu glave NP. Vidi Erben (1972: 318–320).

- (a') *der einzige Grund für dieses sinnlose Verhalten*   (b') *jedini razlog za to besmisleno ponašanje*

Desno polje NP popunjava PP selektirana valencijom N_{hd}. Nadogradnja PP ne podliježe ograničenju. Njen se najkraći oblik sastoji od prijedloga i imenice (19a i 19b), složeniji od više prijedložnih atributa (20a i 20b), najsloženiji sadrži atributne rečenice (21a i 21b).

(19a) *der Druck auf Ø Russland*

(19b) *Ø pritisak na Ø Rusiju*

(20a) *die Anleitung zur Ausfüllung des Antrags auf Ø Lohnsteuerausgleich*

(20b) *Ø uputa za popunjavanje Ø zahtjeva za Ø poravnanje Ø poreza na Ø plaću*

(21a) *(Peinigender war ihm) der Gedanke an das Benehmen des Wegeinräumersohns, der, aus den ärmlichsten und niedrigsten Verhältnissen stammend, als Ø recht guter Schüler galt und dem seine Lehrer in Ø leicht begreiflicher Überschätzung einrdeten, ein bedeutendes Talent, ja beinahe ein Genie zu sein.* (Nabl, 96)

(21b) *(Mučnija mu je bila) Ø pomisao na Ø ponašanje Ø cestareva sina koji je, potičući iz Ø najsiromašnijih i najnižih prilika, važio za Ø jako dobra učenika i komu su Ø nastavnici s Ø lako razumljivim pretjerivanjem govorili da je Ø značajan talent, gotovo pa Ø genij.*

Prijedložna skupina u njemačkom jeziku komutira s neuvedenim rečenicama i subjektivnim frazama (SjkP). U hrvatskom jeziku konkurentski je oblik u pravilu SjkP. U tim slučajevima N_{hd} su imenice: *Angst* vor_{dat} – *strah* od_{gen} , *Bedürfnis* $nach_{dat}$ – *potreba* za_{inst} , *Drang* $nach_{dat}$ – *težnja* za_{inst} , *Entschluss* zu_{dat} – *odlučka* na_{ak} , *Fähigkeit* zu_{dat} – *sposobnost* za_{ak} , *Frage* $nach_{dat}$ – *pitanje* o_{lok}/u $vezi$ s_{inst} , *Lust* zu_{dat} – *želja* za_{inst} , *Nachricht* von_{dat} – *vijest* o_{lok} , *Recht* auf_{ak} – *pravo* na_{ak} , *Sehnsucht* $nach_{dat}$ – *čežnja* za_{inst} , *Wunsch* $nach$ (dat) – *želja* za_{inst} i dr.

Anaforizacija je moguća zamjeničkim prilogom *da(r)-* + prijedlog u njemačkom, a u hrvatskom konstruktom prijedlog + anaforička zamjenica *to*.

- (22a) *der Stolz, dass neben ihm eine junge Frau schläft* => *der Stolz darauf*
 (22b) $\emptyset$ *ponos što kraj njega spava* $\emptyset$ *mlada žena* => *ponos na to*
 (23a) *die Frage, ob er schuld ist/wer daran schuld ist* => *die Frage danach*
 (23b) $\emptyset$ *pitanje je li kriv/tko je za to kriv* => *pitanje o tome/ u vezi s tim*
 (24a) *ihre Angst, ich könnte ein Provokateur sein* => *die Angst davor*
 (24b) *njen strah da bih mogao biti* $\emptyset$ *provokator* => *njen strah od toga*
 (25a) *die Lust mit* $\emptyset$ *Leuten zu verkehren* => *die Lust dazu*
 (25b) $\emptyset$ *želja da se druži s* $\emptyset$ *ljudima/družiti se s* $\emptyset$ *ljudima* => $\emptyset$ *želja za tim*
 (26a) *seine Fähigkeiten, die Macht der Liebe zu schildern* => *seine Fähigkeiten dazu*
 (26b) *njegove sposobnosti da opiše* $\emptyset$ *moć* $\emptyset$ *ljubavi* => *njegove sposobnosti za to*

Isti se deiktički element može realizirati i kao katafora:

- (27a) *sein Bedürfnis danach, mit seiner Frau beisammen zu bleiben*
 (27b) *njegova potreba za tim da ostane zajedno sa svojom ženom*
 (28a) *Er unterdrückte den Ärger darüber, dass sie seine gute Absicht ins Lächerliche zu ziehen suchte.*
 (28b) *Potisnuo je* $\emptyset$ *ljutnju na to što je njegovu dobru namjeru pokušala učiniti smiješnom.*

U nastavku slijedi popis potvrđenih imenica (ukupno 210) u funkciji glave nominalne skupine. Klasifikacija je izvršena prema selektiranom prijedlogu u njemačkom jeziku i hrvatskim ekvivalentima. Kraj svakog prijedloga označen je pa-

dež koji prijedlog sam ili zajedno s N_{hd} određuje imenici prijedložnog komplementa.

(a) Njemačke imenice s jednim K_{prp} i njihovi hrvatski ekvivalenti

Struktura NP	Glava NP
$N + PP_{an_{ak}} - N + PP_{na_{ak}}$:	<i>Anschluss – priključak, Erinnerung – sjećanje, Gewöhnung – navikavanje</i>
$N + u_{ak}$:	<i>Glaube – vjera</i>
$N + PP_{an_{dat}} - N + PP_{za_{ak}}$:	<i>Schuld – krivica, krivnja</i>
$N + PP_{u_{lok}}$:	<i>Anteil – udio, Beteiligung – sudjelovanje, Hinderung – sprečavanje, Spaß – zadovoljstvo, Teilnahme – sudjelovanje, Teilnehmer – sudionik, Vergnügen – zadovoljstvo</i>
$N + PP_{auf_{ak}} - N + PP_{na_{ak}}$:	<i>Anschlag – napad, Antwort – odgovor, Aussicht – izgled ('mogućnost'), Beschränkung – ograničenje, Druck – pritisak, Eifersucht – ljubomora, Einfluss – utjecaj, Jagd – lov, Recht – pravo, Rücksichtnahme – obzir/obaziranje, Stolz – ponos</i>
$N + PP_{od_{gen}}$:	<i>Verzicht – odricanje/odustajanje</i>
$N + PP_{u_{ak}}$:	<i>Hoffnung – nada, Verdacht – sumnja</i>
$N + PP_{aus_{dat}} - N + PP_{iz_{gen}}$:	<i>Aussonderung – izdvajanje</i>
$N + PP_{für_{ak}} - N + PP_{za_{ak}}$:	<i>Bezeichnung – oznaka, Dankbarkeit – zahvalnost, Empfänglichkeit – prijemчивost, Ersatz – nadomjestak, Gefühl – osjećaj, Gelegenheit – prilika, Möglichkeit – mogućnost, Preis – cijena, Reklame – reklama, Risiko – rizik, Sinn – smisao, Unterkunft – smještaj, Verantwortung – odgovornost, Verständnis – razumijevanje, Vorarbeit – predradnja, Voraussetzung – preduvjet</i>
$N + PP_{za_{inst}}$:	<i>Leidenschaft – strast</i>
$N + PP_{gegen_{ak}} - N + PP_{na_{ak}}$:	<i>Einspruch – prigovor</i>

N + PP _{prema} _{dat} :	<i>Aufrichtigkeit – iskrenost, Gesinnung – nastrojenost, Gleichgültigkeit – ravnodušnost, Hass – mržnja, Nachsicht – uviđavnost</i>
N + PP _{protiv} _{gen} :	<i>Verschwörung – zavjera</i>
N + PP _{za} _{ak} :	<i>Austausch – razmjena</i>
N + PP _{in} _{ak} – N + PP _u _{ak} :	<i>Einsicht – uvid, Investierung – investiranje</i>
N + PP _{mit} _{dat} – N + PP _S _{inst} :	<i>Auseinandersetzung – razračunavanje, svađa, Beisammensein – druženje, Begegnung – susret, Berührung – dodir, Einvernehmen – suglasnost, Vereintsein – sjedinjenost, Verkehr – općenje</i>
N _{inst} :	<i>Auseinandersetzung – (intenzivno) bavljenje, Ausstattung – opremanje, Bedrohung – prijetnja, Beschäftigung – bavljenje, Handhabung – rukovanje, Spiel¹² – igra, Zufriedenheit – zadovoljstvo</i>
N + PP _{nach} _{dat} – PP _{za} _{inst} :	<i>Bedürfnis – potreba, Begierde – pohlepa, Drang – težnja/poriv, Durst – žeđ, Heimweh – nostalgija, Hunger – glad, Sehnsucht – čežnja, Suche – potražnja, Sucht – strast, Verlangen – želja/prohtjev, Wunsch – želja</i>
N + na _{ak} :	<i>Duft – miris, Geruch – miris</i>
N + o _{lok} :	<i>Sucht – ovisnost</i>
N + PP _{über} _{ak} – N + PP _o _{lok} :	<i>Betrachtungen – razmišljanja, Erkundigung – informacija, Ungewissheit – neizvjesnost, Urteil – sud/mišljenje</i>
N + PP _{na} _{ak} :	<i>Ärger – gnjev/ljutnja/srdžba, Zorn – gnjev/srdžba/bijes/ljutnja</i>
N + PP _{nad} _{inst} :	<i>Macht – moć, Erstauntheit – zaprepaštenje</i>
N + PP _z _{bog} _{gen} :	<i>Erregung – uzbuđenje, Verzweiflung – očaj, Verbitterung – ogorčenje</i>

¹² Kad imenica komplementa glave NP označuje biće kao suagenta, hrvatski je ekvivalent PP_{Sinst}: *Spiele mit Kindern – igre s djecom.*

Velimir Petrović:
Imenske skupine s prijedložnim komplementima u njemačkom i njihovi
ekvivalenti u hrvatskom jeziku

N _{dat} :	<i>Verwunderung – čuđenje/divljenje</i>
N _{inst} :	<i>Begeisterung – oduševljenje, Erschütterung – potresenost, Wohlbehagen – zadovoljstvo</i>
N + PP _{um_{ak}} – N + PP _{oko_{gen}} :	<i>Feilschen – cjenkanje</i>
N + PP _{za_{ak}} :	<i>Besorgnis – zabrinutost, Bewerbung – natjecanje</i>
N + PP _{von_{dat}} – N + PP _{o_{lok}} :	<i>Ahnung – slutnja, Eindruck – dojam, Gerücht – neprovjerena vijest, glasina, Idee – ideja, Nachricht – vijest, Rede – riječ, Traum – san, Vorstellung – predodžba</i>
N + PP _{o_{gen}} :	<i>Abhängigkeit – zavisnost, Befreiung – oslobođenje, Trennung – odvajanje</i>
N _{gen} :	<i>Anzeichen – znak/naznaka, Art – vrsta, Auffassung – poimanje, Ausstellung – izložba, Bezug – nabava, Empfindung – osjećaj/ osjet, Ergebnis – rezultat, Erkenntnis – spoznaja, Foto – fotografija, Kreis – krug, Rest – ostatak</i>
N _{gen/dat} :	<i>Besuch – posjet</i>
N + PP _{vor_{dat}} – N + PP _{o_{gen}} :	<i>Erschrecken – bojazan, Furcht – strah</i>
N + PP _{prema_{dat}} :	<i>Respekt – respekt, poštovanje, Ehrfurcht – strahopoštovanje</i>
N + PP _{zu_{dat}} – N + PP _{na_{ak}} :	<i>Aufforderung – poziv, Bemerkungen – primjedba, Zustimmung – pristanak</i>
N + PP _{prema_{dat}} :	<i>Eifer – stremljenje, Beziehung – odnos, Standpunkt – stav/stajalište, Verhältnis – odnos, Verpflichtung – obveza, Zärtlichkeit – nježnost</i>
N + PP _{za_{ak}} :	<i>Anlass – povod, Anleitung – uputa, Berechtigung – ovlaštenje, Erlaubnis – dozvola, Vorspiel – predigra, Zeichen – znak</i>
N + PP _{za_{inst}} :	<i>Lust – želja/volja, Notwendigkeit – potreba</i>

N_{dat}:   *Ansatz – pristup, Hang – sklonost, Zugehörigkeit – pripadnost*

(b) Njemačke imenice s dva i više K_{prp} i njihovi hrvatski ekvivalenti

<i>Ähnlichkeit mit_{dat}/zwischen_{dat}</i>	<i>sličnost s_{inst}/među_{inst}/između_{gen}</i>
<i>Angst um_{ak}/vor_{dat}</i>	<i>strah za_{ak}/od_{gen}</i>
<i>Anhaltspunkt für_{ak}/zu_{dat}</i>	<i>uporište za_{ak}</i>
<i>Anweisungen über_{ak}/für_{ak}</i>	<i>upute o_{lok}/za_{ak}</i>
<i>Argument für_{ak}/gegen_{ak}</i>	<i>argument za_{ak}/protiv_{gen}</i>
<i>Artikel über_{ak}/von_{dat}</i>	<i>članak o_{lok}</i>
<i>Ausfüllen von_{dat} mit_{dat}</i>	<i>ispunjavanje_{gen inst}</i>
	<i>Aufmerksamkeit auf_{ak}/gegen_{ak} pozornost na_{ak} /pažljivost/susretljivost</i>
	<i>prema_{dat}</i>
<i>Ausschließung aus_{dat}/von_{dat}</i>	<i>isključenje iz_{gen}/s_{gen}</i>
<i>Befähigung für_{ak}/zu_{dat}</i>	<i>osposobljenost za_{ak}</i>
<i>Beispiel für_{ak}/gegen_{ak}</i>	<i>primjer za_{ak}/protiv_{gen}</i>
<i>Bemerkung zu_{dat}/über_{ak}</i>	<i>primjedba na_{ak}/o_{lok}</i>
<i>Bericht über_{ak}/von_{dat}</i>	<i>izvještaj o_{lok}</i>
<i>Beweis für_{ak}/gegen_{ak}</i>	<i>dokaz za_{ak}/protiv_{gen}</i>
<i>Bezug auf_{ak}/zu_{dat} /von_{dat}</i>	<i>osvrt na_{ak}/odnos prema_{dat}/nabava_{gen}</i>
<i>Bitte an_{ak} um_{ak}</i>	<i>molba_{dat} za_{ak}</i>
<i>Dank an_{ak}/gegenüber_{dat} für_{ak}</i>	<i>zahvalnost_{dat}/prema_{dat} za_{ak}</i>
<i>Dankbarkeit gegenüber_{dat} für_{ak}</i>	<i>zahvalnost prema_{dat} za_{ak}</i>
<i>Debatte über_{ak} mit_{dat}/unter_{dat}/zwischen_{dat}</i>	<i>debata o_{lok} s_{inst}/među_{inst}</i>
<i>Diskussion über_{ak}/um_{ak}/zu_{dat}</i>	<i>diskusija o_{lok}/oko_{gen}/po pitanju_{gen}</i>
<i>Empfehlung an_{ak}/für_{ak}</i>	<i>pozdrav_{dat} / preporuka za_{ak}</i>
<i>Entschluss über_{ak}/zu_{dat}</i>	<i>odluka o_{lok}/za_{ak}</i>
<i>Entschuldigung bei_{dat} für_{ak}</i>	<i>izvinjenje_{dat} za_{ak}</i>
<i>Erklärung für_{ak}/zu_{dat}</i>	<i>objašnjenje za_{ak}/u vezi s_{inst}</i>
<i>Erkundigung über_{ak}/von_{dat}</i>	<i>obavijest o_{lok}</i>
<i>Erlaubnis für_{ak}/zu_{dat}</i>	<i>dozvola za_{ak}</i>
<i>Erzählung über_{ak}/von_{dat}</i>	<i>pripovijetka o_{lok}</i>
<i>Frage an_{ak} nach_{dat}/über_{ak}/zu_{dat}</i>	<i>pitanje_{dat} o_{lok}/u odnosu na_{ak}/u vezi s_{inst}</i>

<i>Freude an_{dat}; auf_{ak}/über_{ak}</i> ¹³	<i>zadovoljstvo u_{lok}; radovanje_{dat}/radova- nje zbog_{gen}</i>
<i>Fähigkeit für_{ak}/zu_{dat}</i>	<i>sposobnost za_{ak}</i>
<i>Freundschaft mit_{dat}/zwischen_{dat}</i>	<i>prijateljstvo s_{inst}/među_{inst}/između_{gen}</i>
<i>Gedanke an_{ak}/über_{ak}</i>	<i>pomisao na_{ak}/mišljenje o</i>
<i>Gefahr für_{ak}/von_{dat}</i>	<i>opasnost za_{ak}/od_{gen}</i>
<i>Gesellschaft von_{dat}/mit_{dat}</i>	<i>društvo_{gen}/druženje s_{inst}</i>
<i>Gespräch über_{ak}/von_{dat} mit_{dat}/unter_{dat}/ zwischen_{dat}</i>	<i>razgovor o_{lok} s_{inst}/među_{inst}/između_{gen}</i>
<i>Grund für_{ak}/wider_{ak}/zu_{dat}</i>	<i>razlog za_{ak}/protiv_{gen}/za_{ak}</i>
<i>Haltung gegen_{ak}/gegenüber_{dat}/zu_{dat}</i>	<i>stav protiv_{gen}/prema_{dat}</i>
<i>Heirat mit_{dat}; zwischen_{dat}</i>	<i>ženidba_{inst}/udaja za_{ak}; ženidba između_{gen}</i>
<i>Hingabe zu_{dat}/an_{ak}</i>	<i>predanost_{dat}</i>
<i>Interesse an_{dat}/für_{ak}</i>	<i>zainteresiranost/zanimanje za_{ak}</i>
<i>Kampf für_{ak}/um_{ak}/gegen_{ak}/mit_{dat}/ zwischen_{dat}</i>	<i>borba za_{ak}/protiv_{gen}/s_{inst}/između_{gen}</i>
<i>Liebe zu_{dat}/für_{ak}</i>	<i>ljubav prema_{dat}/za_{ak}</i>
<i>Mittel für_{ak}/gegen_{ak}</i>	<i>sredstvo za_{ak}/protiv_{gen}</i>
<i>Nachricht über_{ak}/von_{dat}</i>	<i>vijest o_{lok}</i>
<i>Nachsicht gegen_{ak}/zu_{dat}</i>	<i>uvidavnost prema_{dat}</i>
<i>Notwendigkeit für_{ak}/zu_{dat}</i>	<i>potreba za_{inst}</i>
<i>Nutzen von_{dat} für_{ak}</i>	<i>korist od_{gen} za_{ak}</i>
<i>Trauer über_{ak}/um_{ak}</i>	<i>tuga zbog_{gen}/za_{inst}</i>
<i>Übereinstimmung mit_{dat}/zwischen_{dat}/in_{dat}</i>	<i>slaganje s_{inst}/među_{inst}/između_{gen}/u_{lok}</i>
<i>Überraschung mit_{dat}/über_{ak}</i>	<i>iznenađenje_{inst}</i>
<i>Umgang mit_{dat}/zu_{dat}</i>	<i>ophođenje prema_{dat}/s_{inst}</i>
<i>Unterhaltung über_{ak} mit_{dat}/unter_{dat}/ zwischen_{dat}</i>	<i>razgovor o_{lok} s_{inst}/među_{inst}/ između_{gen}</i>
<i>Unterredung über_{ak} mit_{dat}/ unter_{dat}/ zwischen_{dat}</i>	<i>dogovor o_{lok} s_{inst}/među_{inst}/ između_{gen}</i>
<i>Verhandlung über_{ak} mit_{dat}/zwischen_{dat}</i>	<i>pregovor o_{lok} s_{inst}/među_{inst}/između_{gen}</i>

¹³ Komplement s prijedlogom *auf* označuje neko buduće zbivanje, a s prijedlogom *über* sadašnje ili prošlo.

<i>Verbindung mit</i> _{dat} / <i>zu</i> _{dat} / <i>zwischen</i> _{dat}	<i>veza</i> <i>s</i> _{inst} / <i>među</i> _{inst} / <i>između</i> _{gen}
<i>Vergleich mit</i> _{dat} / <i>zwischen</i> _{dat}	<i>usporedba</i> <i>s</i> _{inst} / <i>među</i> _{inst} / <i>između</i> _{gen}
<i>Verhältnis gegen</i> _{ak} / <i>zu</i> _{dat} / <i>zwischen</i> _{dat}	<i>odnos prema</i> _{dat} / <i>među</i> _{inst} / <i>između</i> _{gen}
<i>Verkauf von</i> _{dat} <i>an</i> _{ak}	<i>prodaja</i> _{gen dat}
<i>Vorbereitung auf</i> _{ak} / <i>für</i> _{ak}	<i>priprema za</i> _{ak} / <i>na</i> _{ak}
<i>Vertrauen auf</i> _{ak} / <i>in</i> _{ak} / <i>zu</i> _{dat} / <i>zwischen</i>	<i>povjerenje u</i> _{ak} / <i>prema</i> _{dat} / <i>među</i> _{inst} / <i>između</i> _{gen}
<i>Warnung an</i> _{ak} <i>vor</i> _{dat}	<i>upozorenje</i> _{dat} <i>na</i> _{ak}
<i>Werbung für</i> _{ak} / <i>um</i> _{ak}	<i>reklama za</i> _{ak} / <i>snubljenje</i> _{gen} / <i>nastojanje</i> (<i>pri</i>) <i>dobiti</i> _{ak}
<i>Wissen über</i> _{ak} / <i>von</i> _{dat} / <i>um</i> _{ak}	<i>znanje o</i> _{lok}
<i>Zusammenhang mit</i> _{dat} / <i>zwischen</i> _{dat}	<i>veza</i> <i>s</i> _{inst} / <i>među</i> _{inst} / <i>između</i> _{gen}
<i>Zweifel an</i> _{dat} / <i>über</i> _{ak}	<i>sumnja u</i> _{ak}

Deverbativne i deadjektivne imenice obaju jezika najčešće selektiraju isti prijedlog kao i riječ od koje su izvedene¹⁴: *Beteiligung an*_{dat} – *s. beteiligen an*_{dat} (*sudjelovanje* *u*_{lok} – *sudejelovati u*_{lok}), *Befreiung von*_{dat} – *befreien von*_{dat} (*oslobodjenje od*_{gen} – *osloboditi od*_{gen}), *Befähigung für*_{ak}/*zu*_{dat} – *befähigen für*_{ak}/*zu*_{dat} (*osposobljavanje za*_{ak} – *osposobljavati za*_{ak}), *Entschuldigung bei für* – *s. entschuldigen bei für* (*izviničenje*_{dat} *za* – *izviniti se*_{dat} *za*), *Warnung vor*_{dat} – *warnen vor*_{dat} (*upozorenje na*_{ak} – *upozoriti na*_{ak}) ...

Kod nekih njemačkih *N_{hd}* i njihovih baza postoji razlika u prijedlogu ili strukturi komplementa (PP uz imenicu, NP uz glagol). U hrvatskom ekvivalentu ili nema razlike u prijedlogu ili se umjesto PP realizira NP, pojedinačno SjkP: *Aussicht auf*_{ak} – *aussehen nach*_{dat} (*izgled na*_{ak} ‘mogućnost za’ – *izgledati da*), *Zusammenhang mit*_{dat}/*zwischen*_{dat} – *zusammenhängen mit*_{dat} (*veza* *s*_{inst}/*među*_{inst}/*između*_{gen} – *biti u vezi s*_{inst}), *Liebe zu*_{dat} – *lieben*_{ak} (*ljubav prema*_{dat} – *ljubiti*_{ak}), *Dank an* – *danken*_{dat} (*zahvala*_{dat} – *zahvaliti*_{dat}), *Respekt vor* – *respektieren*_{ak} (*poštovanje prema*_{dat} – *poštovati*_{ak}) ...

Kad glagol/pridjev vezuje za sebe NP, izvedena njemačka imenica selektira PP. Hrvatski je ekvivalent onda PP ili NP: *Bezeichnung für*_{ak} – *bezeichnen*_{ak} (*oznaka za*_{ak} – *označiti*_{ak}), *Ersatz für*_{ak} – *ersetzen*_{ak} (*nadomjestak za*_{ak} – *nadomjestiti*_{ak}), *Warnung an*_{ak} – *warnen*_{ak} (*upozorenje*_{dat} – *upozoriti*_{ak}), *Verantwortung für*_{ak} –

¹⁴ Služeći se Schierholzovim (2001) korpusom Eisenberg (2013: 266) zaključuje da se u 90% slučajeva morfosintaktička struktura prijedložnog objekta podudara sa strukturom prijedložnog imenskog atributa.

*verantworten*_{ak} (odgovornost za_{ak} – odgovarati za_{ak}), *Verkauf* an_{ak} – *verkaufen*_{dat/an} (prodaja_{dat} – proda(va)ti_{dat}), *Ähnlichkeit mit*_{dat/zwischen} – *ähnlnlich*_{dat} (sličnost_{dat} / Sinst/među_{inst}/između_{gen} – sličan_{dat}) ...

Komplementima s prijedlogom *von* koji komutiraju s genitivnim atributima odgovaraju u hrvatskom jeziku genitivni atributi: *Empfindung der Kälte/von Kälte* – osjećaj hladnoće, *Erkenntnis (von) der furchtbaren Macht des Geldes* – spoznaja strašne moći novca, *der Bezug von Zeitschriften/der Zeitschriften*¹⁵ – nabava/primanje časopisa, *das Ergebnis der ruhigen Überlegungen/von ruhigen Überlegungen* – rezultat staloženih razmišljanja, *keinerlei Anzeichen der Reue/von Reue* – nikakvi znaci kajanja, *irgendein Rest von Gefühlen/der Gefühle* – neki ostatak osjećaja ...

Pored imenske skupine s prijedložnim komplementom u njemačkom se jeziku intenzivno rabe i složenice. Hrvatski je ekvivalent njihova prvog dijela prijedložna skupina kao u 20a i 20b (*Lohnsteuer* – porez na plaću). Tako i: *Drogensucht* – ovisnost o drogi, *Gewaltverzicht* – odustajanje od uporabe sile, *Hasenjagd* – lov na zečeve, *Rachedurst* – žeđ za osvetom, *Friedensbedürfnis* – potreba za mirom i mnoge druge.

Prijedložnom komplementu s prijedlogom *über* odgovara kod nekih imenica kasalni suplement s prijedlogom *zbog* (*seine Erregung über die ausgesprochene Kritik* – njegova uzrujanost zbog izrečene kritike, *die Verzweiflung über den Verlust eines Kinderlebens* – očaj zbog gubitka jednog dječjeg života).

U njemačkim konstruktima zastupljeno je ukupno 15 prijedloga, u hrvatskim ekvivalentima 13 jednostavnih i 2 složena (*u vezi s(a)*, *u odbosu na*). Prijedlozi *über* i *zu* imaju po pet ekvivalenata, *gegen* četiri, *an* i *auf* po tri, *nach*, *um*, *von*, *vor* i *zwischen* po dva, *für*, *gegenüber*, *in*, *mit* i *unter* po jedan.

Razlika u strukturi nominalne skupine potvrđena je u 28 primjera, što čini 10%. Ovisno o glavi nominalne skupine nekim njemačkim komplementima uvedenim prijedlogom *von*_{dat} i *zu*_{dat} odgovara u hrvatskom jeziku imenica u genitivu, nekima s *an*_{ak}, *bei*_{dat}¹⁶, *über*_{ak} i *zu*_{dat} imenica u dativu, a nekima s *mit*_{dat} i *über*_{ak} imenica u instrumentalu.

¹⁵ Upotreba struktura „der Bezug von Zeitschriften“ i „der Bezug der Zeitschriften“ uvjetovana je kontekstom. U prvom slučaju časopisi nisu identificirani, u drugom su identificirani time što su već spomenuti.

¹⁶ U korpusu je potvrđena samo imenica *Entschuldigung* ‘izvinjenje’ s komplementom uvedenim prijedlogom *bei* i njegovim hrvatski ekvivalentom u vidu NP u dativu (*eine Entschuldigung bei der*

Iz sljedećeg je pregleda vidljivo koji su hrvatski prijedlozi potvrđeni u korpusu kao prijevodni ekvivalenti njemačkih prijedloga i koji njemački prijedložni komplementi mogu imati NP kao hrvatski ekvivalent.

(a) Njemački prijedlozi i njihovi hrvatski ekvivalenti	(b) Pojedinačne razlike u strukturi imenske skupine
an – na, u, za	N + PPan _{ak} $\left\{ \begin{array}{l} N + PPna/u/za \\ N + N_{dat} \end{array} \right.$
auf – na, od, u	
für – za	
gegen –na, prema, protiv, za	N + PPmit _{dat} $\left\{ \begin{array}{l} N + PPs \\ N + N_{inst} \end{array} \right.$
gegenüber – prema	
in – u	
mit – s(a)	N + PPüber _{ak} $\left\{ \begin{array}{l} N + N_{dat} \\ N + N_{inst} \end{array} \right.$
nach – na, za	
über – na, nad, o, u, zbog	N + PPna/nad/o/u/zbog
um – oko, za	
unter – među	N + PPvon _{dat} $\left\{ \begin{array}{l} N + PPo/od \\ N + N_{gen} \end{array} \right.$
von – o, od	
vor – od, prema	N + PPzu _{dat} $\left\{ \begin{array}{l} N + N_{gen} \\ N + N_{dat} \end{array} \right.$
zu – na, prema, za, u vezi s(a), u odnosu na	N+PPna/prema/za/s(a) ...
zwischen – između, među	

4. Semantika glave nominalne skupine i prijedložnog komplementa

N_{hd} u većini je slučajeva deverbativna ili deadjektivna izvedenica. Njome označeno može biti:

- (a) mentalna ili komunikativna radnja¹⁷: *das Gerede* von_{dat} – razgovor o_{lok}, *die Äußerung* über_{ak} – iskaz o_{lok}, *Gruß* von_{dat} – pozdrav od_{gen}
- (b) psihičko stanje: *Angst* um_{ak}/vor_{dat} – strah za_{ak}/od_{gen}, *Besorgnis* um_{ak}/über_{ak} – zabrinutost zbog_{gen}/za_{ak}, *Trauer* über_{ak}/um_{ak} – tugovanje za_{instr}, *Ungewissheit* über_{ak} – neizvjesnost u vezi s_{instr}, *Stolz* auf_{ak} – ponos na_{ak}, *Liebe* zu_{dat} – ljubav prema_{dat}

Freundin ‘izvinjenje prijateljici’). Ostali atributi s *bei* su situativni suplementi. Njihovi hrvatski ekvivalenti su PP s *u slučaju*_{gen}.

¹⁷ Minucioznu semantičku i sintaktičku klasifikaciju imenskih dopuna u njemačkom jeziku vidi u Teubert (1979).

- (c) rezultat mentalne radnje: *eine Erzählung über_{ak}/von_{dat} – pripovijetka o_{lok}, ein Bericht über_{ak}/von_{dat} – izvještaj o_{lok}, eine Empfehlung für_{ak} – preporuka za_{ak}, Mittel für_{ak}/gegen_{ak} – sredstvo za_{ak}/protiv_{gen}, Argument für_{ak}/gegen_{ak} – argument za_{ak}/protiv_{gen}*
- (d) zbivanje: *Teilnahme an_{dat} – sudjelovanje u_{lok}, der Kampf um_{ak} – borba za_{ak}, die Befreiung von_{dat} – oslobađanje od_{gen}, Beisammensein mit_{dat} – druženje s_{instr}*
- (e) lice: *Kämpfer für_{ak} – borac za_{ak}, Teilnehmer an_{dat} – sudionik u_{lok}*

Semantička uloga Kprp unutar NP proizlazi iz suodnosa značenja N_{hd}, prijedloga i imenice komplementa. Ne postoji općeprihvaćen fiksni inventar semantičkih uloga (Belaj/Tanacković Faletar 2014: 224) atributnog prijedložnog komplementa niti je lako njegovo stvaranje zbog – ne bez razloga – česte mogućnosti za različitu interpretaciju. I u sljedećem pokušaju naći će se primjeri kojima bi moglo biti mjesto u skupini s nekom drugom semantičkom ulogom. Neke bi se uloge mogle smatrati preciznijom definicijom unutar nadređene poopćene uloge. Zbog ograničenja opsega rada nemoguće je obraditi sve primjere korpusa, pa su izdvojeni (ne svi) primjeri za sljedeće uloge:

- a. CILJ (nominalna fraza prijedložnog komplementa označuje cilj aktivnosti izražene N_{hd}): *Austausch gegen Brot – razmjena za kruh, Befähigung zum Richteramt – osposobljavanje za sudačku službu, Bewerbung um ein Stipendium – natjecanje za stipendiju, Vorbereitung für die Prüfung – priprema za ispit ...*
- b. SMJER (na komplementom označeno usmjerena je neka želja, emotivno stanje ili mentalni proces): *Angst vor dem Mann – strah od muža, Durst nach Rache – žed za osvetom, Eifer zum Lesen – strast za čitanjem, Eifersucht auf den Kollegen – ljubomora na kolegu, Einspruch gegen Ihre Rechnung – prigovor na Vaš račun, Freude an der Natur – radovanje prirodi, Interesse an einer Veränderung – zainteresiranost za neku promjenu, Liebe zu kleinen Dingen – ljubav prema sitnim stvarima, Sehnsucht nach dem Geburtsort – čežnja za rodnim mjestom, Stolz auf den Sohn – ponos na sina, Trauer um den Verstorbenen – žalost za umrlim, Zufriedenheit mit der Umgebung – zadovoljstvo okruženjem ...*
- c. KONTAKT (u Kprp označeno je nešto živo ili neživo, konkretno ili apstraktno, s čim postoji, nastaje ili se prekida fizički, mentalni ili emotivni kontakt): *Anschluss an das Stromnetz – priključak na električnu mrežu, Ausschließung aus der Partei – isključenje iz stranke, Befreiung vom Schießen – oslobađa-*

nje od gađanja, Begegnung mit den Schulkameraden – susret sa školskim drugovima, Berührung mit der Welt – dodir sa svijetom, Beziehung zu diesem Buch – odnos prema ovoj/toj knjizi, Druck auf die Taste – pritisak na tipku, Freundschaft zwischen dir und Deinegger – prijateljstvo između tebe i Deineggera, Umgang mit den Kindern – ophođenje s djecom, Verzicht auf Salat – odricanje od salate ...

- d. SREDSTVO (kojim se nešto ostvaruje): *Ausstattung mit Büromöbeln – opremanje uredskim namještajem, Bedrohung mit der Waffe – prijetnja oružjem, Fahrt mit dem Zug – vožnja vlakom ...*
- e. NAMJENA (rezultat mentalne i/ili fizičke aktivnosti namijenjen osobi označenoj komplementom): *Begrüßungsrede an die Studenten – pozdravni govor studentima, Brief an den Freund – pismo prijatelju, Heilmittel gegen den plötzlichen Tod – ljekovito sredstvo protiv trenutne smrti, Unterkunft für seine Offiziere – smještaj za njegove časnike, Warnung an die Käufer – upozorenje kupcima ...*
- f. SUAGENTIV (u Kprp označena osoba sudjeluje u nekoj radnji): *Streit mit dem Nachbarn – svađa sa susjedom, Debatte unter den Freunden – debata među prijateljima, Gespräch mit dem Sohn – razgovor sa sinom, Kampf zwischen den feindlichen Truppen – borba među neprijateljskim trupama, Spiel mit den Kindern – igra s djecom, Unterredung mit den Kollegen – dogovor s kolegama, Verhandlungen zwischen den zwei Staaten – pregovori između dviju država/među dvjema državama ...*
- g. AFFEKTIV (nešto je zahvaćeno nekim stanjem/zbivanjem): *ein großer Aufwand an Energie – velika potrošnja energije, ein Mangel an Nahrungsmitteln – manjak živežnih namirnica, ein Minimum an Vertrauen – minimum povjerenja ...*

5. Zaključak

Između njemačkih NP s imenskim prijedložnim komplementom i njihovih hrvatskih ekvivalenata postoji velika sintaktička podudarnost. U oba su jezika prijedložni komplementi fakultativni. Ovisno o glavi imenske skupine njihovi pojavni oblici mogu biti pored prijedložne još i subjunktivna ili infinitivna fraza. Zajednički je element u anafori svih pojavnih oblika isti prijedlog. Deverbativne i deadjektivne imenice obaju jezika u velikom broju otvaraju prazno mjesto za isti prijedlog kao i riječ od koje su izvedene. Opseg NP s prijedložnim atributnim komplementom moguće je nadograđivati u oba jezika: lijevo polje umetanjem elemenata između de-

terminativa i N_{hd} , a desno i lančanim dodavanjem novih atributa različita opsega i strukture.

Kad njemački K_{prp} strukture $\text{von} + NP_{pl}$ komutira sa subjektivnim ili objektivnim genitivom, njegovi su hrvatski ekvivalenti K_{gen} u prvom i $K_{gen/dat}$ u drugom slučaju.

Pri transformaciji glagolskog dativnog komplementa u imenski komplement hrvatski konstrukt ne mijenja svoju strukturu, a njemački postaje PP: $\text{an} + NP_{ak}$.

Ekvivalent njemačkog prijedloga *für* je hrvatski *za*, prijedloga *in* *u*, a *gegenüber* *prema*. Prijedložnoj skupini $\text{mit} + NP_{dat}$ odgovara NP_{inst} ili $s + NP_{inst}$. Iznimku čini sprega s imenicom *Heirat* u značenju 'udaja' kad prijedlogu *mit* odgovara *za*. Odnos među ostalim njemačkim prijedlozima i njihovim hrvatskim ekvivalentima izvan je proporcije 1:1. U većini slučajeva elementi prijedložnog komplementa dvaju jezika pokazuju razliku u prijedlogu i padežu što pri upotrebi jednog ili drugog kao stranog jezika može biti uzrok interferenciji materinjeg na strani jezik.

Upotreba vrste člana u njemačkom jeziku regulirana je gramatičkim pravilima i kontekstom. Hrvatski ekvivalenti neodređenog njemačkog člana su nulti član ili, ovisno o kontekstu, neodređeni determinativi *neki* ili *jedan*. Određenom njemačkom članu odgovara isključivo nulti član.¹⁸ Za sve ostale determinative postoji odgovarajući glasovni hrvatski ekvivalent.

Literatura

- Belaj, Branimir; Tanacković Faletar, Goran. 2014. *Kognitivna gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Disput.
- Duden. 1977–1981. *Das große Wörterbuch der deutschen Sprache*. In sechs Bänden. Mannheim/Wien/ Zürich: Dudenverlag.
- Eisenberg, Peter. 2013. *Grundriss der deutschen Grammatik. Band 2: Der Satz*. Stuttgart: Metzler.
- Engel, Ulrich. 1994. *Syntax der deutschen Gegenwartssprache*. Berlin: Schmidt.
- Engel, Ulrich. 1996. *Deutsche Grammatik*. Heidelberg: Groos.
- Engel, Ulrich. 2009. *Deutsche Grammatik. Neubearbeitung*. München: iudicium.
- Erben, Johannes. 1972. *Deutsche Grammatik. Ein Abriß*. München: Hueber.
- Eroms, Hans-Werner. 2000. *Syntax der deutschen Sprache*. Berlin: de Gruyter.

---

¹⁸ Pored pokaznih determinativa *dieser* 'ovaj/taj' i *jener* 'onaj' u njemačkom jeziku postoji i uvijek naglašen pokazni determinativ koji se po obliku ne razlikuje od određenog člana. Njegovi su ekvivalenti u hrvatskom jeziku *taj* /*ovaj* /*onaj* za sva tri roda, npr.: *all die Leute* „svi ti ljudi“; *Den Mann kenne ich nicht*. „Ne poznajem tog čovjeka.“ Vidi Engel (1996: 535).

- Ivić, Milka. 1971. Leksema *jedan* i problem neodređenog člana. *Zbornik za filologiju i lingvistiku* 104(1). 103–120.
- Pon, Leonard. 2011. *Nominalphrase in der deutschen Pressesprache*. Doktorski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayera. Osijek.
- Schierholz, Stefan J. 2001. *Präpositionalattribute: syntaktische und semantische Analysen*. Tübingen: Niemeyer.
- Silić, Josip. 1992–1993. Aktualizator *jedan* u hrvatskom jeziku (uvodna razmišljanja). *Filologija* 20–21. 403–411.
- Silić, Josip; Pranjković, Ivo. 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Teubert, Wolfgang. 1979. *Valenz des Substantivs*. Düsseldorf: Schwann.
- Wiegand, Herbert Ernst. 1996. Über primäre, von Substantiven „regierte“ Präpositionen in Präpositionalattributkonstruktionen. In Harras, Gisela; Bierwisch, Manfred (ur.), *Wenn die Semantik arbeitet. Klaus Baumgärtner zum 65. Geburtstag*, 109–147. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Zilić, Erminka. 1996. *Funkcije člana u njemačkom jeziku i prenošenje tih funkcija u bosanski/hrvatski/srpski jezik*. Sarajevo: Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu.
- Zifonun, Gisela; Hoffmann, Ludger; Strecker, Bruno; Ballweg, Joachim; Brauße, Ursula; Breindl, Eva; Engel, Ulrich; Frosch, Helmut; Hoberg, Ursula; Vorderwülbecke, Klaus. 1997. *Grammatik der deutschen Sprache*. Berlin: de Gruyter.

Izvori

- Andrić, Ivo. (2012). *Ispovijed i druge priče*. Zagreb: Ljevak
- Andrić, Ivo. (1964). *Sämtliche Erzählungen. Gesichter*. München: Hanser.
- Begović, Milan. 1966. *Nerotkinja. Novele i putopisi*. Beograd: Prosveta
- Böll, Heinrich. 1967. Der Mann mit den Messern. *Wanderer, kommst du nach Spa ... Erzählungen*. München: dtv.
- Böll, Heinrich. 1966. Čovjek s noževima. *Suvremena njemačka novela*. Zagreb: Znanje, Preveo Drago Perković.
- Böll, Heinrich. 1973. *Erzählungen 1950–1970*. Köln: k&w.
- Božić, Mirko. 1970. Šetnja. *Pripovijesti*. Zagreb: Matica hrvatska/Mladost/Naprijed/Znanje/Zora.
- Grass, Günter. 1977. *Die Blechtrommel*. Neuwied: Luchterhand.
- Grass, Günter. 1999. *Limeni bubanj*. Prevela Snješka Knežević. Zagreb: Školska knjiga.
- Jugoslawien erzählt. Sechzehn Erzählungen*. Ausgewählt und eingeleitet von Alfred von Buttlar Moscon. Frankfurt a. M. und Hamburg: Fischer Bücherei, 1964.
- Kolar, Slavko. 1963. Umjetni gnoj. *Pripovijetke*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Krleža, Miroslav. 2000. Kako je doktor Gregor prvi put sreo Nečastivoga. *Glembajevi*:

proza. Zagreb: Ljevak.

Marinković, Ranko. 2009. Benito Floda von Reltih. *Ruke i druge novele*. Zagreb: Školska knjiga.

Nabl, Franz. 1976. *Vaterhaus*. Graz: Styria.

Adresa autora:

Velimir Petrović
Filozofski fakultet
Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
L. Jägera 9, HR-31000 Osijek
E-mail: velimir.petrovic@os.t-com.hr

NOUN PHRASES WITH PREPOSITIONAL COMPLEMENTS IN GERMAN AND THEIR EQUIVALENTS IN CROATIAN

This paper analyses the structure and volume of noun phrases with prepositional complements, the realization of the syntactic and semantic functions of the German indefinite and definite articles in their Croatian equivalents, as well as the head noun valency and semantic functions of prepositional complements. The analysis is based on a corpus of examples excerpted from literary works of German and Croatian authors. The existence of grammatical articles in German, their non-existence in Croatian and the differently developed case-systems are basic distinctive marks in the noun and prepositional phrase of the two languages. The Croatian equivalent of the German prepositional complement is a prepositional or, less frequently, a noun phrase. The prepositional equivalent shows in most cases difference in preposition and case.

Key words: noun phrase; functions of grammatical articles; noun valency; prepositional complement to the head of the noun phrase; German; Croatian; contrastive analysis.